

SV

SV

SV

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 14.9.2009
KOM(2009) 469 slutlig

**RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET, EUROPAPARLAMENTET,
EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN**

**om tillämpning och verkan av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av
den 27 juni 1991 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan**

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET, EUROPAPARLAMENTET, EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN OCH REGIONKOMMITTÉN

om tillämpning och verkan av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 1991 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan

1. INLEDNING

Enligt direktiv 2001/42/EG¹ om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (direktivet om strategisk miljöbedömning, nedan kallat *SMB-direktivet*) måste man för vissa offentliga planer och program göra en miljöbedömning innan de antas.

Enligt artikel 12.3 ska kommissionen överlämna en första rapport om direktivets tillämpning och verkan till Europaparlamentet och rådet före den 21 juli 2006. För att ytterligare integrera miljöskyddskraven ska rapporten i förekommande fall åtföljas av förslag till ändringar, särskilt i fråga om möjligheten att utvidga direktivets räckvidd till att omfatta andra områden/sektorer och andra slags planer och program.

På grund av att direktivets införlivande har försenats i många medlemsstater och på grund av de begränsade erfarenheterna av direktivets tillämpning var den tillgängliga informationen den 21 juli 2006 inte tillräcklig som underlag för den planerade rapporten. (Dessutom måste man i denna första rapport beakta erfarenheterna från de nya medlemsstater som anslöt sig 2004 och 2007.)

De huvudsakliga källor som använts för denna rapport anges i bilagan.

2. INFÖRLIVANDE AV SMB-DIREKTIVET

Tidsfristen för medlemsstaterna för att införliva SMB-direktivet i sin lagstiftning löpte ut den 21 juli 2004. Vid den tidpunkten hade direktivet endast införlivats i nio av de tjugofem medlemsstaterna.

I december 2004 inleddes femton överträdelseförfaranden för underlåtenhet att anmäla genomförandelagstiftning, på grund av att lagstiftning inte hade antagits för införlivande av SMB-direktivet. Fem medlemsstater fälldes av domstolen för underlåtenhet att införliva direktivet. För närvarande finns det inte någon annan rättspraxis från domstolen.

2009 hade alla medlemsstater införlivat direktivet. Kommissionen har genomfört en undersökning för att kontrollera överensstämmelsen när direktivet har införlivats i medlemsstaterna. I tillämpliga fall har överträdelseförfaranden inletts eller kommer att inledas på grund av problem med ofullständigt eller felaktigt införlivande.

¹ EGT L 197, 21.7.2001, s. 30. Ordet *strategisk* förekommer inte i direktivet. Det används här endast för att underlätta förståelsen.

3. CENTRALA ASPEKTER I SMB-FÖRFARANDET

3.1. Grundläggande principer

För de planer och program som omfattas av direktivet måste miljöbedömning göras medan de upprättas och innan de antas. För det måste en miljörapport utarbetas där man identifierar den sannolika miljöpåverkan och rimliga alternativ. Likaså måste samråd genomföras (med allmänheten och miljömyndigheterna och, om det finns gränsöverskridande effekter, med andra medlemsstater). Miljörapporten och samrådsresultaten ska beaktas innan en plan eller ett program antas. Efter antagandet av planen eller programmet underrättas miljömyndigheterna och allmänheten och de ges tillgång till relevant information. För att oförutsedd negativ miljöpåverkan ska kunna identifieras på ett tidigt stadium måste planens eller programmets betydande miljöpåverkan övervakas.

Följande planer eller program, och eventuella ändringar av dem, omfattas när de har utarbetats och/eller antagits av en myndighet² och när de krävs enligt bestämmelserna i lagstiftning, föreskrifter och andra författningar:

- (1) Planer och program som utarbetas för vissa sektorer³ och som fastställer en ram för framtida utvecklingstillstånd för projekt som omfattas av direktivet om miljökonsekvensbeskrivning (nedan kallat *MKB-direktivet*)⁴.
- (2) Planer och program som enligt habitatdirektivet (92/43/EEG⁵) kräver bedömning.
- (3) Planer och program i vilka ramen fastställs för framtida utvecklingstillstånd för projekt (inte begränsade till de planer och program som förtecknas i MKB-direktivet, se punkt 1 ovan) och som enligt förhandskontrollen ("screening")⁶ bedöms ha sannolik och betydande miljöpåverkan.
- (4) Mindre ändringar till planer och program samt planer och program för små områden på lokal nivå omfattas endast om förhandskontrollen visar att de sannolikt kommer att ha betydande miljöpåverkan.
- (5) Direktivet gäller inte planer och program i följande sektorer: nationellt försvar, räddningstjänster, finansiella frågor och budget.

² Begreppet myndighet har fått en omfattande räckvidd i domstolens rättspraxis. Begreppet omfattar offentliga myndigheter, halvvoffentliga organ eller privatiserade distributionsföretag som har tilldelats ansvar för att tillhandahålla en allmännyttig tjänst under statens överinseende och som för detta ändamål har särskilda behörigheter. Närmare detaljer finns i punkt 3.12 och 3.13 i kommissionens vägledning om SMB-direktivets genomförande.

³ Jordbruk, skogsbruk, fiske, energi, industri, transport, avfallshantering, vattenhantering, telekommunikation, turism, fysisk planering, markanvändning.

⁴ Rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt i dess ändrade lydelse (EGT L 175, 5.7.1985, s. 40).

⁵ Direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, 22.7.1992, s. 7).

⁶ Genom undersökning från fall till fall, genom att specificera typer av planer och program eller genom en kombination av båda.

3.2. Bestämning av direktivets tillämpningsområde

De flesta medlemsstaterna har inte haft några större problem med att avgränsa SMB-direktivets tillämpningsområde. Majoriteten rapporterar att deras modell grundar sig på en kombinerad metod där förteckningen över planer och program som kan kräva bedömning kompletteras med granskning av enskilda fall för att avgöra om bedömning krävs.

3.3. Bestämning av miljörapportens omfattning (artikel 5.4)

Omfattningen och detaljnivån för den information som ska ingå i miljörapporten bestäms i samråd med miljömyndigheterna. Denna process kallas avgränsningsfasen ("scoping").

SMB-direktivet innehåller begränsade krav för avgränsningen av miljörapporten. Detta har lett till att medlemsstaterna använder olika metoder för avgränsningen och för samråd med berörda myndigheter. Avgränsningsförfarandena bestäms i huvudsak från fall till fall, eftersom de flesta medlemsstater inte föreskriver särskilda metoder.

Det finns skillnader mellan medlemsstaterna i fråga om vilken myndighet som fattar beslut om utgången av avgränsningsförfarandet. Ansvaret ligger ofta hos planeringsmyndigheten efter samråd med miljömyndigheten, medan ansvaret i andra fall ligger hos miljömyndigheten.

I ett fåtal medlemsstater krävs samråd med allmänheten som en del av avgränsningsförfarandet, även om detta inte är någon skyldighet enligt direktivet.

3.4. Miljörapport (artikel 5 och bilaga I)

Miljörapporten innehåller identifiering, beskrivning och utvärdering av den betydande miljöpåverkan som planens eller programmets genomförande kan antas medföra och identifiering av rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd.

I all nationell införlivandelagstiftning finns ett formellt krav på att det ska finnas en beskrivning av utgångsläget. Medlemsstaterna har angivit att en av de största svårigheterna är att avgöra hur mycket uppgifter bedömningen ska innehålla, och på vilken detaljnivå.

Andra svårigheter som medlemsstaterna rapporterat är bristen på information av god kvalitet, tidsåtgången vid insamling av data, bristen på homogena kriterier för vad analysen av utgångsläget ska omfatta och innehålla, samt avsaknaden av en standardiserad uppsättning miljö- och hållbarhetskriterier som kan användas vid bedömningen av planerna och programmen.

3.5. Definition av rimliga alternativ (artikel 5.1)

Överväganden om alternativ och identifiering av dem i miljörapporten är en av de få aspekter som har väckt problem i medlemsstaterna. Vissa medlemsstater har utarbetat omfattande nationella vägledningar som stöd för identifiering och val av rimliga alternativ i enskilda förfaranden. Huvuddelen av medlemsstaterna har dock inte gjort detta.

De flesta nationella lagstiftningarna innehåller inte någon särskild definition av begreppet *rimliga alternativ* eller angivelse av alternativ som måste bedömas. Urvalet av rimliga alternativ sker i stället genom bedömning och beslut i fall till fall. Alla medlemsstater rapporterar att alternativet att inte göra något alls också måste ingå i miljörapporten.

3.6. Samråd (med allmänheten och med miljömyndigheter) (artikel 6)

Eftersom SMB-direktivet inte innehåller några detaljerade specifikationer för hur samråden med allmänheten ska genomföras, används många olika slags metoder: offentliga tillkännagivanden, offentliggörande i officiella tidningar eller pressen, offentliga möten, internetenkäter och frågeformulär. Bara ett fåtal medlemsstater har fastställt tidsramar för samråden. De flesta medlemsstater tillåter samrådsperioder på minst en månad medan andra bestämmer tidsperioden från fall till fall.

De allmänna erfarenheterna visar att samråd med allmänheten, särskilt när det genomförs i ett tidigt skede av planeringen och förstås som en process, bidrar till en högre acceptans av planer och program och därmed tidig identifiering och lösning av konflikter.

3.7. Gränsöverskridande samråd (artikel 7)

Medlemsstaterna har rapporterat flera gränsöverskridande samråd och nivån av tillfredsställelse verkar vara hög, med undantag av språkfrågan.

Kostnaden för översättning av dokumenten och det faktum att dokumentationen inte systematiskt översätts är de främsta rapporterade problemen. Icke-statliga organisationer rapporterar att samråd i praktiken inte genomförs på ett tidigt stadium utan först när planer och program redan är långt framskridna.

3.8. Övervakning av betydande miljöpåverkan

Enligt artikel 10 i direktivet bör betydande miljöpåverkan av planer och program övervakas så att oförutsedd negativ påverkan kan identifieras i ett tidigt skede och lämpliga avhjälpande åtgärder vidtas.

Mycket få medlemsstater rapporterade om att de skulle ha fastställt övervakningsmetoder eller utarbetat nationell vägledning om hur övervakningsindikatorer kan definieras. Bristen på lämplig nationell vägledning kan väcka frågan om hur effektiv övervakningen är i vissa medlemsstater.

4. FÖRHÅLLET TILL ANNAN EU-LAGSTIFTNING OCH POLITISKA FRÅGOR

SMB-direktivet har formellt och uttryckligt samband till habitat- och MKB-direktiven men också ett nära samband med andra direktiv (vatten-, nitrat- avfalls-, omgivningsbullen- och luftkvalitetsdirektiven⁷) som innehåller krav på utarbetande

⁷

Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (EGT L 327, 22.12.2000, s. 1). Rådets direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket (EGT L 375, 31.12.1991, s. 1). Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/12/EG av den 5 april 2006 om avfall, (EUT L 114,

och bedömning av planer och program i de sektorer som omfattas av SMB-direktivet, och som har en anknytning till SMB-protokollet⁸.

Enligt artikel 11 i SMB-direktivet kan en medlemsstat föreskriva samordnade eller gemensamma förfaranden i situationer där skyldigheten att genomföra bedömningar av miljöpåverkan uppstår både enligt SMB-direktivet och enligt annan gemenskapslagstiftning.

Endast ett fåtal medlemsstater anger att de har vägledning för samordning av gemensamma förfaranden för att fullgöra bedömningsskyldigheterna enligt andra direktiv.

4.1. MKB-direktivet

De två direktiven är i stor utsträckning komplementära: SMB-direktivet är ”uppströms” och gäller identifiering av de bästa alternativen på ett tidigt planeringsstadium medan MKB-direktivet är ”nedströms” och gäller projekt på ett senare stadium. Det är i teorin osannolikt att de båda förfarandena skulle överlappa varandra. Det har dock kommit fram olika områden där det kan uppstå potentiella överlappningar vid tillämpning av de två direktiven⁹.

Gränserna mellan vad som anses vara en plan, ett program eller ett projekt är inte alltid tydliga och det kan förekomma tvivel om huruvida föremålet för bedömningen uppfyller kriterierna enligt ettdera direktivet eller enligt båda direktiven. I detta hänseende är definitionerna av vissa projektkategorier som förtecknas i bilaga II i MKB-direktivet i samband med ändringar av markanvändning inte tydliga, och kan leda till oklarheter med den strategiska miljöbedömningen.

Medlemsstaterna har valt olika metoder för att lösa potentiella brister som leder till överlappande förfaranden – från gemensamma förfaranden i särskilda fall till informell samordning mellan behöriga myndigheter. Många medlemsstater upplever dock att de ofta inte har tillräckliga erfarenheter för korrekt identifiering och bedömning av eventuella överlappningar.

På grund av bristande erfarenheter av genomförandet av SMB-direktivet har flera medlemsstater understrukt behovet av samordning av de två förfarandena, men mekanismer och verktyg för detta har fortfarande inte alltid utvecklats och testats. Detta skulle kunna göras med hjälp av vägledningar som utarbetas i samarbete med medlemsstaterna.

27.4.2006). Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/49/EG av den 25 juni 2002 om bedömning och hantering av omgivningsbuller, (EGT L 189, 18.7.2002, s. 12). Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/50/EG av den 21 maj 2008 om luftkvalitet och renare luft i Europa (EUT L 152, 11.6.2008, s. 1).

⁸ Protokollet om strategiska miljöbedömningar till FN/ECE:s Esbokonvention från 1991 om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang (Kiev, 2003). Protokollet godkändes genom rådets beslut 2008/871/EG (EUT L 308, 19.11.2008, s. 33).

⁹ – Där stora projekt byggs upp av delprojekt eller där projekt har mer än lokal betydelse. – Projekt som kräver ändringar av markanvändningsplaner (i vilka fall strategisk miljöbedömning krävs) innan exploatören kan anhölla om tillstånd och genomföra miljökonsekvensbedömning. – Planer och program i vilka bindande kriterier fastställs för kommande tillstånd för projekt. – Hierarkiskt samband mellan strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning (”tiering”).

Man kunde överväga att *slå samman MKB- och SMB-direktiven* för att klargöra deras inbördes förhållande och stärka deras komplementaritet och verkan genom en övergripande miljöbedömningsprocess. Detta kan framstå som ett attraktivt alternativ, men mycket få medlemsstater har rekommenderat sammanslagning av de två direktiven. I stället framhåller de att båda processerna bör upprätthållas och att de bör vara åtskilda, eftersom de två direktiven är komplementära och gäller olika stadier och olika processer.

Med tanke på detta och de begränsade erfarenheterna av tillämpningen av SMB-direktivet verkar det för närvarande inte lämpligt med någon sammanslagning. I detta skede kan bättre samordning och samstämmighet uppnås genom att ändringar av MKB-direktivet och/eller utarbetande av vägledningar enligt ovan, så att inkonsekvenserna mellan bestämmelserna i direktiven korrigeras och definitionerna av de problematiska projektkategorierna i MKB-direktivet förtydligas.

4.2. **Habitatdirektivet och handlingsplanen för biologisk mångfald¹⁰**

I fråga om **habitatdirektivet**, särskilt artikel 6.3 som behandlar särskild bedömning i vissa fall, anser medlemsstaterna att de inte har några större problem med förhållandet till artikel 11.2 i SMB-direktivet, som behandlar samordnade eller gemensamma bedömningsförfaranden. Medlemsstaterna konstaterar att de har vidtagit åtgärder för att undvika överlappningar och dubbla bedömningar, främst genom samordnade bedömningar hellre än genom gemensamma bedömningar¹¹.

Här bör dock noteras att icke-statliga organisationer har uttryckt oro kring denna fråga.

I fråga om **handlingsplanen för biologisk mångfald** upplever många medlemsstater att bestämmelserna i SMB-direktivet redan i tillräcklig utsträckning beaktar det väsentliga i handlingsplanen.

I halvtidsutvärderingen av genomförandet av gemenskapens handlingsplan för biologisk mångfald (2008)¹² konstateras att EU med största sannolikhet inte kommer att uppnå sitt mål när det gäller att stoppa förlusten av biologisk mångfald till 2010. I rapporten understryks att ytterligare framsteg måste göras för att se till att strategiska miljöbedömningarna och miljökonsekvensbeskrivningarna genomförs systematiskt när miljömässigt känsliga stöperationer finansieras av medlemsstaterna och EU.

4.3. **Protokollet om strategiska miljöbedömningar**

Esbokonventionen om miljökonsekvensbeskrivningar i gränsöverskridande projekt – som Europeiska gemenskapen har anslutit sig till – har kompletterats med protokollet om strategiska miljöbedömningar. Protokollet antogs i Kiev den 21 maj 2003 och undertecknades därefter av 36 stater och Europeiska gemenskapen. För att det ska träda i kraft måste det ratificeras av 16 signatärer (hittills har det ratificerats av 10 signatärer).

¹⁰ KOM(2006) 216.

¹¹ Samordning av strategisk miljöbedömning med övriga bedömningar eller gemensamma förfaranden med en enda bedömning som uppfyller kraven i båda direktiven.

¹² KOM(2008) 864.

Protokollet om strategisk miljöbedömning är inte begränsat till *gränsöverskridande* effekter av planer och program utan gäller också effekter av planer och program inom en föredragsslutande stat. När protokollet trätt i kraft måste dess parter utvärdera miljöpåverkan av vissa planer och program. Protokollet tar också upp politik och lagstiftning, vilket SMB-direktivet inte gör.

4.4. Klimatförändringen

Många medlemsstater har konstaterat att bristen på väletablerade metoder för att bedöma effekterna är ett centralt problem. Frågor som rör klimatförändringarna beaktas i den strategiska miljöbedömningen från fall till fall, t.ex. för planer och program som gäller energi eller transport. Det håller dock på att växa fram en trend där man fäster mer uppmärksamhet vid klimatförändringsaspekter även för övriga slags planer och program.

Vissa medlemsstater håller på att utveckla särskilda metoder för att mäta potentiella utsläpp av växthusgaser för vissa planer och program, medan andra ställer upp mål rörande kolneutralitet (dvs. planerna och programmen får inte leda till ökade utsläpp av växthusgaser) eller identifierar effekterna på klimatförändringen i form av förväntade minskningar av utsläppen av växthusgaser.

Med tanke att det inte finns särskild vägledning för hur klimatförändringsfrågor ska beaktas i de strategiska miljöbedömningarna bör sådan särskild vägledning utvecklas vidare.

5. PROGRAM SOM SAMFINANSIERAS AV EUROPEISKA GEMENSKAPEN UNDER 2007-2013¹³

Enligt artikel 3.9 gäller SMB-direktivet inte planer och program som samfinansieras enligt programperioden 2000–2006. Enligt artikel 2 a och förordningarna om sammanhållning, landsbygdsutveckling och fiske som särskilt anvisar om behovet av att genomföra strategisk miljöbedömning var SMB-direktivet fullt tillämpligt för 2007–2013.

I praktiken måste en strategisk miljöbedömning enligt direktivet genomföras för de flesta operationella program antagna 2007–2013. Det betyder att strategisk miljöbedömning inte genomfördes för operationella program som inte fastställer ramar för framtida utvecklingstillstånd för projekt, vilket främst betyder ESF-program. Förenlighet med kraven i SMB-direktivet var ett villkor för att programmen skulle godkännas av kommissionen.

¹³ Rådets förordning (EG) nr 1083/2006 av den 11 juli 2006 om allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden och Sammanhållningsfonden samt om upphävande av förordning (EG) nr 1260/1999 (EUT L 210, 31.7.2006, s. 25), rådets förordning (EG) nr 1698/2005 av den 20 september 2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU) (EUT L 277, 21.10.2005, s. 1) och rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken (EGT L 358, 31.12.2002, s. 59).

Mer specifikt och vad gäller de operativa programmen inom sammanhållningspolitiken ledde erfarenheterna med strategiska miljöbedömningar till följande observationer:

- Programmens innehåll påverkades tydligt av förfarandet med strategiska miljöbedömningar eftersom miljökraven måste beaktas på planeringsstadiet, även om det är svårt att fastställa i vilken utsträckning detta skedde.
- Allmänhetens deltagande var i ett antal medlemsstater inte så högt som det hade kunnat vara. Den snäva tidsramen för antagande av programmen ledde i praktiken till att flera planeringsmyndigheter måste genomföra processen för strategisk miljöbedömning inom en snäv tidsram. Å andra sidan föreskrivs i artikel 11 (partnerskap) i förordning 1083/2006 att organ som företräder det civila samhället ska delta i de olika etapperna av programplaneringen.
- Miljömyndigheterna tillfrågades och engagerades i beslutsfattandet, även om det i vissa fall var svårt att beakta alla deras rekommendationer.
- Miljörapporterna höll en ojämn kvalitet och en del av dem var relativt svaga.

Bedömningen av programmen för landsbygdsutveckling ledde till följande observationer i fråga om den strategiska miljöbedömningen:

- Den strategiska miljöbedömningen var av växlande kvalitet i de olika medlemsstaterna.
- I de flesta fall deltog ett stort antal berörda aktörer i samrådet med allmänheten, även om det i några fall inte fanns tillräckliga möjligheter för allmänheten att delta på grund av olämpliga samrådsmetoder.

Liknande observationer gjordes i fråga om de operationella program som finansieras av Europeiska fiskerifonden.

Totalt sett, och trots osäkerheterna om hur mycket de strategiska miljöbedömningarna har inverkat på programmens innehåll, är det viktigt att understryka den sammantaget positiva effekten av den första tillämpningen av SMB-direktivet på gemenskapens samfinansierade program. Även om det finns utrymme för förbättring har tillämpningen av SMB-direktivet lett till en bättre integrering av miljöaspekter i programmens innehåll. Miljömyndigheterna är mer delaktiga i alla stadier av beslutsfattandet.

6. DIREKTIVETS VERKAN

Bedömningen av SMB-direktivets verkan har grundats på i vilken mån förfarandena och besluten kring planer och program har påverkats av att miljöaspekter tas med och i hur stor utsträckning planer och program har ändrats till följd av den strategiska miljöbedömningen.

6.1. Den strategiska miljöbedömningens inverkan på planeringsprocessen

Huvuddelen av medlemsstaterna nämnde särskilt de strategiska miljöbedömningarnas bidrag till en bättre organisering och struktur för hela planeringsprocessen och såg detta som ett positivt element. Särskilt de formella kraven på samråd med miljömyndigheterna och allmänheten har lett till bättre insyn i planeringen.

6.2. Inverkan av strategisk miljöbedömning på innehållet i planer och program

Huvuddelen av medlemsstaterna rapporterar att de strategiska miljöbedömningarna i många fall ledde till ändringar av innehållet i planer och program, men erfarenheterna varierar. Allmänt konstateras att den strategiska miljöbedömningen inte ledde till ändringar av de centrala målen eller den finansiella fördelningen mellan objekten. Det som ändrades var i stället vissa mål, tidtabeller eller kriterier för finansieringen. Andra erfarenheter visar dock att när det gällde de största nationella planerna hade ofta resultaten av SMB ett starkt inflytande på planernas innehåll, inte minst genom urvalet av alternativ eller införandet av viktiga förslag från bedömningen.

Huvuddelen av medlemsstaterna rapporterar också att innehållet i planer och program gradvis ändras efterhand som den strategiska miljöbedömningen upprepade gånger genomförs parallellt med utarbetandet av planer och program. Medlemsstaterna nämner särskilt att de dyra skyddsåtgärder som tidigare vidtogs nu har blivit överflödiga som en direkt följd av att miljöaspekter tas in på ett tidigt stadium av planer och program.

6.3. Uppfattning om fördelarna med strategisk miljöbedömning

Medlemsstaterna har identifierat flera fördelar med strategisk miljöbedömning, däribland följande:

- Miljöaspekter har integrerats i beslutsfattandet och planer och program har blivit ”grönare”.
- Relevanta offentliga myndigheter deltar och tillfrågas – detta underlättar och förstärker samarbetet mellan olika myndigheter (planering, miljö och hälsa).
- Insynen i beslutsfattandet förbättras i och med att flera nivåer av samhället deltar.
- Strategisk miljöbedömning bidrar till att kraven i den berörda särskilda miljöpolitiken uppfylls bättre.

7. OMRÅDEN SOM BEHÖVER FÖRBÄTTRAS

På längre sikt behöver man överväga vissa ändringar som kan bli nödvändiga när protokollet om strategisk miljöbedömning träder i kraft, utöka SMB-direktivets räckvidd (så att det bättre tar upp vissa frågor som klimatförändring, biologisk mångfald och risker) och stärka samverkanseffekterna med övriga delar av miljölagstiftningen. För detta kan följande rekommendationer övervägas:

- När *protokollet om strategisk miljöbedömning* träder i kraft kan följden bli ändringar till SMB-direktivet. Eventuella tilläggsändringar till SMB-direktivet bör övervägas. Vissa av dessa ändringar kan införlivas när MKB-direktivet ses över, t.ex. genom ändring av bilagorna.
- Protokollet om strategisk miljöbedömning går längre än SMB-direktivet i det att det också uppmuntrar till potentiell tillämpning på vissa *politikområden och lagstiftningsförslag*. Eftersom SMB-direktivet inte är tillämpligt på politik där ramen fastställs för planer och program måste man som ett alternativ för framtiden överväga att införliva politik och lagstiftning i direktivets tillämpningsområde.
- Det finns ett behov av att *utveckla kapacitet* i medlemsstaterna för att se till att SMB-direktivet genomförs effektivt. För detta måste kapacitetsuppbyggnad stimuleras, särskilt genom riktade kampanjer för rekrytering och utbildning av experter på strategisk miljöbedömning och utarbetandet av vägledningar.
- Slutligen har vissa medlemsstater betonat behovet av *ytterligare vägledning*, särskilt när det gäller tolkningen av vissa centrala begrepp i direktivet (kriterier för förhandskontroll, identifiering av alternativ, samordningsmekanismer och/eller gemensamma förfaranden för att uppfylla kraven för bedömning enligt andra direktiv, särskild vägledning kring sambandet mellan strategisk miljöbedömning och miljökonsekvensbeskrivning). Kommissionen skulle i samarbete med medlemsstaterna kunna utarbeta EU-vägledning om hur frågor som rör klimatförändring och biologisk mångfald bättre kan integreras.

8. SLUTSATSER

Helhetsbilden av SMB-direktivets tillämpning och verkan i medlemsstaterna varierar när det gäller de institutionella och rättsliga arrangemangen kring förfarandet för strategisk miljöbedömning och det sätt hur medlemsstaterna uppfattar direktivets roll. Denna varierande bild avgör också hur medlemsstaterna uppfattar fördelarna och nackdelarna och vilka åtgärder som sannolikt förbättrar direktivets tillämpning och verkan.

De allmänna observationerna i denna första rapport tyder på att tillämpningen av strategisk miljöbedömning ligger i sin linda i medlemsstaterna och att det krävs ytterligare erfarenheter innan man kan besluta om, och i så fall hur direktivet behöver ändras. Medlemsstaterna tycks föredra att kraven i lagstiftningen hålls stabila så att systemen och förfarandena för strategisk miljöbedömning kan få fäste och det uppstår en möjlighet att etablera hållbara mekanismer för användning av strategisk miljöbedömning för att förbättra planeringsprocessen. Nästa utvärderingsrapport ska lämnas 2013.

Sammantaget kan man sluta sig till att SMB-direktivet bidrar till systematiska och strukturerade överväganden kring miljöaspekter vid planeringsprocesserna och bättre integration av miljöaspekter uppströms. Genom kraven i direktivet (miljörapport, samråd med och information till myndigheterna och berörd allmänhet osv.) bidrar direktivet dessutom till bättre och harmoniserade planeringsförfaranden och till ett beslutsfattande med insyn och deltagande.

Bilaga

Huvudsakliga uppgiftskällor

- Undersökning på uppdrag av kommissionen om tillämpning och verkan av SMB-direktivet (*Study concerning the report on the application and effectiveness of the SEA Directive* (2001/42/EC))
<http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/study0309.pdf>
- Medlemsstaternas svar på kommissionens frågeformulär om tillämpning och verkan av SMB-direktivet.
- Undersökning på uppdrag av kommissionen om förhållandet mellan MKB- och SMB-direktiven (*The Relationship between the EIA and the SEA Directives*) (2005) http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/final_report_0508.pdf
- Handbok om strategisk miljöbedömning för sammanhållningspolitiken (*Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013*) (2007, GRDP).
- Kommissionens vägledning om genomförande av direktiv 2001/42/EG, (2003) http://ec.europa.eu/environment/eia/pdf/030923_sea_guidance_sv.pdf
- Kommissionens erfarenheter om genomförande och verkställande av SMB-direktivet och dess tillämpning på EU-samfinansierade program 2007–2013.